

حامد نقی‌لو

کارشناس سیاست خارجی

کودتای ۲۸ مرداد فقط سقوط یک دولت نبود، تثبیت یک فرمول بود؛ فرمولی که آمریکا و انگلیس علیه ایران به کار گرفتند تا ملی شدن نفت را متوقف کنند؛ مذاکره در ظاهر، فشار در باطن، وعده در زبان، آشوب در خیابان، گفت‌وگو برای خرید زمان و عملیات برای تغییر نظام. سازمان سیا با عملیات آژاکس زمینه سقوط دولت مصدق را فراهم کرد، پول و تبلیغات به خیابان‌ها ریخت، رسانه‌ها را خرید و ارتش را به حرکت درآورد. نتیجه نه‌فقط شکست یک دولت، بلکه تثبیت یک روش بود؛ روشی که هنوز در برابر ایران زنده است.

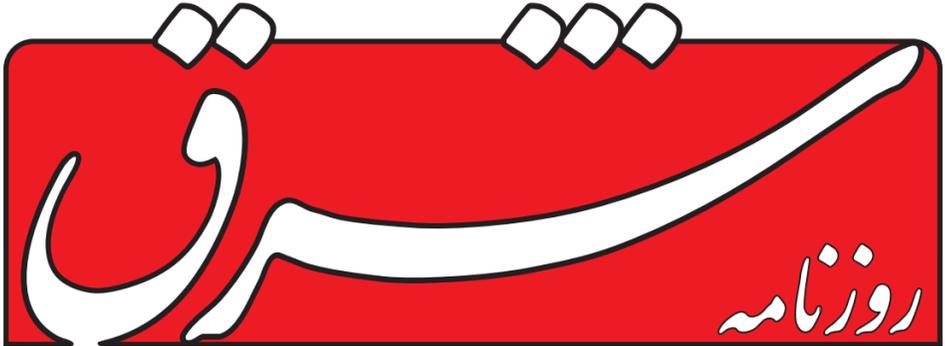
ملی شدن نفت، بلندپروازانه‌ترین تلاش برای استقلال اقتصادی در خاورمیانه بود، اما این پروژه زمانی به کودتا انجامید که اتحاد ملی پیرامون آن فروریخت، پایگاه اجتماعی دولت مصدق به دلیل انشقاق‌های داخلی و بی‌توجهی به معیشت جامعه تحلیل رفت و مذاکره نه به‌عنوان ابزار هوشمند، بلکه به‌منابه بن‌بست تجربه شد. بازیگران خارجی از این شکاف‌ها تغذیه کردند و کودتا را رقم زدند. شکست تنها نتیجه نقشه آنها نبود؛ نقشه طرف مقابل در زمینه حاصلخیز فرود آمد که ما خود آن را آماده کرده بودیم. امروز نیز پرونده هسته‌ای، نماد استقلال علمی و فناوری ایران است. آمریکا و اروپا همان ابزارهای دیروز را با چهره‌های مدرن به کار گرفته‌اند. مذاکراتی که گاه به‌جای حل مسئله، مسئله را پیچیده‌تر می‌کند، تحریم‌هایی که معیشت مردم را نشانه می‌رود تا شکاف دولت و ملت را عمیق‌تر کند، محاصره سیاسی که ایران را به حاشیه می‌راند و تهدید نظامی که بر همه اینها سایه می‌افکند. اما این بار تفاوتی وجود دارد. اگر دیروز کودتا حاصل توطئه بود، امروز هرگونه شکست احتمالی، حاصل هم‌افزایی توطئه و ناکارآمدی خواهد بود. وقتی تاریخ از یاد برود، قدرت‌های فرامنطقه‌ای همان صفحه را دوباره ورق می‌زنند و ما همان نقش را دوباره بازی می‌کنیم. فرمول طرف مقابل تغییر نکرده است؛ ایجاد شکاف میان ملت و حاکمیت، القای ناامیدی و بهره‌برداری از ضعف‌های داخلی. اما راهبرد ما اگر تغییر نکند، محکوم به تکرار تاریخ هستیم. راهبرد نوین نیازمند سه مؤلفه است.

در میدان مذاکره، ارزش نه در نشستن بر میز، بلکه در طراحی صحنه است. ایران باید با دستورکار روشن وارد شود، خطوط قرمز را آشکار کند و ابتکار عمل را در دست بگیرد. مذاکره زمانی موفق است که اجماع علیه ایران را بشکند و فشار را به امتیاز بدل کند. نشان دهد ایران تنها موضوع پرونده نیست، بلکه بازیگر صحنه است. در نبراف تحریم، شعار کافی نیست. اقتصاد باید از نفت جدا شود تا زنجیر به نردبان استقلال بدل شود. جراحی اقتصاد پیش‌نیاز هر مقاومت پایداری است. اگر مردم در سخت‌ترین شرایط زندگی شرافتمندانه داشته باشند و این شرافت به میز مذاکره کره نخورد، تحریم دیگر فشار نخواهد بود، بلکه فرصتی برای خودکفایی خواهد شد. در عرصه توافق ملی، بزرگترین سیر همان انجام است. ۲۸ مرداد نشان داد شکاف میان جریان‌ها و قوا، بازیگران خارجی را بی‌نیاز از حمله نظامی می‌کند. وقایع به معنای خاموشی نقد نیست، بلکه نقدی است که راه اصلاح را باز می‌کند، نه راه فروپاشی را.

این فرمول فقط علیه ایران به کار نرفته است. آمریکای لاتین نمونه‌های فراوان دارد؛ گواتمالا در ۱۹۵۴، شیلی در ۱۹۷۳ و نیکاراگوئه در دهه ۸۰. همه جا یک الگو تکرار شده است؛ مذاکره و فشار، وعده و تهدید و در نهایت تغییر نظام. ایران فقط یکی از صحنه‌های این نمایش است، اما تفاوت ایران در این است که بارها توانسته این فرمول را ناکام بگذارد. تهدید بیرونی همان تهدید دیروز است، اما جهان دیگر آن جهان نیست. ایران امروز، ایران ۱۳۳۲ نیست؛ قدرتمندتر، آگاه‌تر و با تجربه‌تر است. اما این قدرت فقط زمانی به راهبرد تبدیل می‌شود که حافظه تاریخی ما نه صرفاً خاطراتی از توطئه، بلکه تحلیلی از علت شکست‌ها و راه‌های عبور در خود داشته باشد. قدرت امروز فرصتی است برای عبور از آسیب‌های دیروز، نه تضمینی برای تکرار شدن آنها. تکرار تاریخ نه به خاطر قدرت خارجی، بلکه به خاطر فراموشی درس‌های خودمان است.

نفت دیروز، هسته‌های امروز و درس‌های دیروز، راهبرد امروز همگی روی میز هستند. تفاوت امروز با دیروز در این است که ما می‌توانیم با تکیه بر وحدت ملی، اقتصاد مقاومتی عملیاتی و دیپلماسی هوشمند، فرمول طرف مقابل را نه فقط بی‌اثر، بلکه به ضد خود تبدیل کنیم. این همان نقطه‌ای است که تاریخ از خاطر به راهبرد بدل می‌شود؛ جایی که شکست دیروز، به سلاح امروز بدل می‌شود.

دوشنبه ۴ اسفند ۱۴۰۴
۵ رمضان ۱۴۴۷
۲۳ فوریه ۲۰۲۶
سال بیست‌ودوم
شماره ۵۳۳۴
۳۰ هزار تومان
۸ صفحه

رأی دیوان عالی آمریکا گزینه‌های واشنگتن برای مقابله تجاری با پکن را محدود می‌کند

دست بالای «شی»
در دیدار با «ترامپ»

در «شرق» امروز می‌خوانید: خروج مشاوران امنیتی کوبایی از ونزویلا • حق بیمه امسال ۶۸ درصد گران شد • حبس ۲۰ هزار زندانی برای بدهی شخصی

شورای شهر تهران زیر سایه ردصلاحیت‌ها؛ از شائبه تعارض منافع تا اتهام اشتها به فساد

توفان ردصلاحیت‌ها در شورا

گزارش تیریک را در صفحه ۷ بخوانید

«شرق» در گفت‌وگو با کارشناسان، تأثیر معادلات چین و آمریکا بر وضعیت فعلی سیاست خارجی ایران را واکاوی می‌کند

تهران در تقاطع منافع ابرقدرت‌ها

بشری؛ چین برای نفت ارزان ایران وارد جنگ با آمریکا نمی‌شود
وفایی؛ چین مستقیماً وارد جنگ ترامپ با ایران نمی‌شود

این پرونده را در صفحات ۶ و ۷ بخوانید. عکس: سیندناک، شرق

یادداشت

قدرت چانه‌زنی کارگران در عصر انقلاب صنعتی چهارم؛ فرصت‌ها و الزامات در اقتصاد

افشین حبیب‌زاده

باید متناسب با این واقعیت دوگانه طراحی شود.

نخستین و بنیادی‌ترین محور، ارتقای مهارت است. در اقتصاد دانش‌بنیان، کمپانی مهارت جایگزین فراوانی نیروی کار شده است. کارگری که صرفاً نیروی کار ساده محسوب می‌شود، در برابر رکود یا فشار هزینه‌های نخستین گزینه برای تعدیل است. اما نیروی کاری که مهارت تخصصی، دانش فنی به‌روز، توانایی کار با فناوری‌های نوین یا مهارت‌های ترکیبی فنی و مدیریتی دارد، جایگزینی دشوارتری دارد و همین امر قدرت چانه‌زنی او را افزایش می‌دهد. در ایران، سرمایه‌گذاری در آموزش‌های مهارتی، فنی و حرفه‌ای، آموزش‌های کوتاه‌مدت تخصصی و بازآموزی نیروی کار باید به اولویت ملی تبدیل شود. بدون این سرمایه‌گذاری، کارگر در رقابت با فناوری یا نیروی کار ارزان‌تر، موقعیت ضعیف‌تری خواهد داشت. محور دوم، بازتعریف مفهوم سازمان‌یابی کارگری در بستر دیجیتال است. بازار کار امروز فقط کارخانه و کارگاه نیست؛ پلتفرم‌های

اقتصاد ایران امروز با مجموعه‌ای از چالش‌های هم‌زمان مواجه است؛ تورم مزمن، کاهش قدرت خرید، رکود در برخی بخش‌های تولید، بیکاری جوانان تحصیل‌کرده، نااطمینانی سرمایه‌گذاری و فشار بر نگاه‌های کوچک و متوسط. در چنین شرایطی، بحث درباره دستمزد، امنیت شغلی و معیشت کارگران صرفاً یک موضوع صنفی نیست، بلکه به مسئله‌ای ملی تبدیل شده است. اما پرسش مهم‌تر این است: در عصر «انقلاب صنعتی چهارم» و تحولات فناورانه گسترده، چگونه می‌توان قدرت چانه‌زنی نیروی کار را تقویت کرد، بدون آنکه به پایداری تولید و اشتغال آسیب وارد شود؟ انقلاب صنعتی چهارم مفهومی است که به موج جدید تحول فناوری شامل دیجیتال‌سازی، هوش مصنوعی، اینترنت اشیا، اتوماسیون پیشرفته و اقتصاد پلتفرمی اشاره دارد. این تحولات، ساختار بازار کار را دگرگون کرده‌اند. مشاغل سنتی در معرض جایگزینی با فناوری قرار گرفته‌اند و در مقابل، تقاضا برای مهارت‌های نوین رو به افزایش است. در چنین فضای، تکیه صرف بر الگوهای قدیمی چانه‌زنی کارگری دیگر کارآمد نیست، نه برای کارگران و نه برای کارفرمایان. در اقتصاد ایران، این تحول دو وجه دارد؛ از یک سو، بخش‌هایی از صنعت همچنان با فناوری‌های قدیمی فعالیت می‌کنند و بهره‌وری پایین، حاشیه سود محدود و وابستگی به واردات مواد اولیه دارند و از سوی دیگر، حوزه‌هایی مانند فناوری اطلاعات، استارت‌آپ‌ها، خدمات دیجیتال و کسب‌وکارهای پلتفرمی در حال رشد هستند، هرچند با محدودیت‌های سرمایه‌گذاری و زیرساختی مواجه‌اند. بنابراین، تقویت قدرت چانه‌زنی کارگران

یادداشت

تأملی درباره اعتراض دانشجویی در چند دانشگاه تهران

احسان هوشمند

روز دوم اسفندماه هم‌زمان با بازگشایی دانشگاه‌های کشور، برخی دانشگاه‌های تهران از جمله دانشگاه‌های صنعتی شریف، امیرکبیر و دانشگاه تهران شاهد برگزاری مراسم چهلم کشته‌شدگان حوادث دی‌ماه بودند. اعتراض‌های دانشجویی اخیر از جوهه مختلفی حائز اهمیت است و باید از طرف تحلیلگران بررسی و مطالعه شود. خبرگزاری فارس در گزارشی درباره تجمع دانشگاه شریف نوشت: «در محوطه این دانشگاه، شماری از دانشجویان معترض اقدام به دادن شعارهایی با مضمون سلطنت‌طلبانه کردند». اینکه برای نخستین بار در دهه‌های گذشته فضای دانشگاهی کشور شاهد چنین شعارهایی بوده، نشان از یک دگرگونی تام و تمام در فضای سیاسی دانشگاه‌های کشور در ۹ دهه گذشته است. از دهه ۲۰ خورشیدی و نفوذ افکار مارکسیستی به کشور، به‌ویژه پس از اشغال ایران در شهریور ۲۰ و تأسیس و فعالیت حزب توده در کشور، مارکسیست‌های ایرانی در کنار حوزه‌های کارگری، توجه جدی و درخور توجهی به دانشجویان کشور داشتند و به‌تدریج دانشگاه‌های کشور به‌ویژه دانشگاه‌های تهران با فعالیت جریان‌های مارکسیستی در درون دانشگاه‌ها روبه‌رو شدند. در همین دوره و در تقابل و رقابت با جریان‌های مارکسیستی، گروهی از شخصیت‌های دانشگاهی که علایق مذهبی داشتند، با راه‌اندازی انجمن‌های اسلامی در دانشگاه‌های تهران و سپس دیگر نقاط کشور به مقابله با موج فعالیت‌های کمونیستی پرداختند. هم‌زمان با آغاز نهضت ملی نفت، فعالیت سیاسی گروه‌های ملی‌گرا و مصدقی هم به داخل دانشگاه‌ها کشیده شد. از سال ۱۳۳۲ به بعد، در دانشگاه‌های کشور به صورت مشهودی سازمان‌های دانشجویی ملی‌گرا و مارکسیست فعالیت سیاسی و اعتراضی خود را پی گرفتند و در دهه ۴۰ خورشیدی به‌تدریج فعالیت‌های مذهبی در دانشگاه‌ها وارد مرحله جدیدی شد. به‌این‌ترتیب، در دانشگاه‌های کشور فعالیت‌های سیاسی-اعتراضی حول سه جریان مذهبی، ملی و مارکسیستی سازمان‌دهی شد. البته هر یک از جریان‌های سیاسی مارکسیستی، اسلامی و ملی هم خود متشکل از گروه‌ها و سازمان‌هایی با علایق متفاوت بودند. در میانه دهه ۴۰ خورشیدی فعالیت سازمان‌های ملی‌گرا تحت تأثیر جریان‌های مارکسیستی یا اسلامی قرار گرفت و به سوی یکی از این دو طیف متمایل شد. به‌این‌ترتیب از نیمه دوم دهه ۴۰ خورشیدی گروه‌ها و سازمان‌های سیاسی-مذهبی و نیز چپ مارکسیستی غلبه گفتمانی خود بر دانشگاه‌ها را تثبیت

حمل‌ونقل، فروش آنلاین، خدمات فریلنسری (کار مستقل پروژه‌ای یا آزاد کاری) و پروژه‌های بخش قابل توجهی از اشتغال شهری را تشکیل می‌دهند. این نوع اشتغال، پراکنده و فردمحور است و کارگران آن معمولاً فاقد پوشش‌های سنتی حمایتی هستند. ایجاد شبکه‌های صنفی نوین، استفاده از ابزارهای دیجیتال برای تبادل اطلاعات، آگاهی از حقوق قانونی و دسترسی به داده‌های مرتبط با عملکرد و سودآوری شرکت‌ها می‌تواند به افزایش قدرت چانه‌زنی کمک کند. شفافیت اطلاعات، یکی از مهم‌ترین منابع قدرت در اقتصاد مدرن است. سومین محور، پیوند دادن دستمزد با بهره‌وری است. در شرایط رکود و فشار هزینه‌ای، تقابل صرف میان افزایش مزد و توان پرداخت کارفرما، راهگشا نیست. اما اگر نظام جریان خدمات به‌گونه‌ای طراحی شود که بخشی از افزایش درآمد کارگر به رشد بهره‌وری و بهبود عملکرد بنگاه بگردد، تعارض منافع کاهش می‌یابد. نظام‌های پاداش مبتنی بر بهره‌وری، سهم‌کردن کارکنان در سود یا حتی واگذاری بخشی از سهام به کارکنان در نگاه‌های بزرگ، می‌تواند رابطه کارگر و کارفرما را از رابطه صرفاً هزینه‌ای به رابطه مشارکتی تبدیل کند. البته اجرای این مدل‌ها نیازمند شفافیت مالی و اعتماد متقابل است. چهارمین محور، اصلاح و به‌روزرسانی چارچوب‌های قانونی است. بسیاری از قوانین موجود از منظر نوروپساینس و روان‌شناسی بررسی می‌کنند. برای ساده‌کردن موضوع علمی نوروپساینس به «دائیل کلمن» که از متخصصان قابل فهم کردن علوم پیچیده است، رجوع می‌کنیم. اصطلاح «بایبیس آمیکدال» (Amygdala Hijack) که توسط او ابداع شده، در توصیف موقعیت‌هایی به کار می‌رود که فرد در اثر یک تهدید ناگهانی با هیجان شدید، واکنشی سریع و تکانشی نشان می‌دهد (این اصطلاح یک استعاره آموزشی است، اما بر پایه یافته‌های واقعی نوروپساینس شکل گرفته است). در شرایط عادی، اطلاعات حسی پس از ورود به مغز، علاوه بر پردازش اولیه، به قشر پیشانی (Prefrontal Cortex) نیز می‌رسند. این ناحیه مسئول کارکردهای اجرایی مانند تصمیم‌گیری منطقی، مهار تکانه‌ها و حل مسئله است. اما زمانی که محرکی به‌عنوان تهدید فوری ارزیابی شود، آمیکدال که در پردازش اهمیت هیجانی محرک‌ها و واکنش به تهدید نقش دارد، به‌سرعت فعال می‌شود.

ادامه در صفحه ۶

برگزیده‌ها

کاهش سریع ارزش پول ملی باعث مهاجرت گسترده نیروی انسانی ماهر از ایران شده است

ریزش متخصصان

گزارش «شرق» از حضوری شدن دانشگاه‌ها پس از ۵۶ روز تعطیلی و تجمع دانشجویان

بازگشایی پر تنش

معاون اجرایی رئیس‌جمهور:

دانشگاه‌ها باید به سمت حل مسائل جامعه و تولید ثروت حرکت کنند

نگاه

کلماتی که حال ما را

توصیف می‌کند

یادداشتی از بابک زمانی

رمضان سخت یا رمضان بازسازی؟

یادداشتی از سعید خادمی

برای خواندن یادداشت اسکن کنید

یادداشت

استرس مزمن و استقبال از جنگ

صادق زنگنه

هشت سال از ۴۷ سال عمر جمهوری اسلامی در جنگ با عراق گذشته است، یعنی یک‌ششم که در تناسب عمر درازی است. حکومت‌ها بعد از جنگ، تنها از زاویه حماسه به آن می‌پردازند، اما رنج و مصیبت جنگ از اذهان مردم با نمایش‌های حماسی پاک نمی‌شود. با این حال در این روزها که بحث حمله آمریکا به ایران داغ است، بخشی از مردم به صراحت از جنگ استقبال می‌کنند! این یادداشت، چرایی این موضوع را از منظر نوروپساینس و روان‌شناسی بررسی می‌کند. برای ساده‌کردن موضوع علمی نوروپساینس به «دائیل کلمن» که از متخصصان قابل فهم کردن علوم پیچیده است، رجوع می‌کنیم. اصطلاح «بایبیس آمیکدال» (Amygdala Hijack) که توسط او ابداع شده، در توصیف موقعیت‌هایی به کار می‌رود که فرد در اثر یک تهدید ناگهانی با هیجان شدید، واکنشی سریع و تکانشی نشان می‌دهد (این اصطلاح یک استعاره آموزشی است، اما بر پایه یافته‌های واقعی نوروپساینس شکل گرفته است). در شرایط عادی، اطلاعات حسی پس از ورود به مغز، علاوه بر پردازش اولیه، به قشر پیشانی (Prefrontal Cortex) نیز می‌رسند. این ناحیه مسئول کارکردهای اجرایی مانند تصمیم‌گیری منطقی، مهار تکانه‌ها و حل مسئله است. اما زمانی که محرکی به‌عنوان تهدید فوری ارزیابی شود، آمیکدال که در پردازش اهمیت هیجانی محرک‌ها و واکنش به تهدید نقش دارد، به‌سرعت فعال می‌شود.

نوبت دوم

سازمان خصوصی سازی
IRAN PRIVATE ORGANIZATION

«خلاصه آگهی عرضه عمومی»

شماره آگهی ۲۱۲۱۶۰ رجوع به صفحه ۳ م الف ۲۸۴۷

ادامه در صفحه ۴